

Av Araçlarının Markalanması ve Türkiye’de Uygulanabilirliği Üzerine Öneriler

Ali Kara

Ege Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi, Avlama Teknolojisi Anabilim Dalı, Bornova, İzmir, Türkiye
E mail: karaa@ege.edu.tr

Abstract: Marking of fishing gears and recommendations on its feasibility in Turkey. Marking of fishing gears is the process which is applied in order to prove the owner of the given fishing gear used in fisheries, identify the gear concerned, and indicates its position in water. Marking of fishing gears was originally through use of various wooden marks carved or etched on the gears or boats. Today, however, the process of marking is by using plastic or metal tags on which a variety of information is written or barcoded. Marking of fishing gears aims 1) To indicate the owner(s) of the fishing gear 2) Standardise the gear concerned under the regulations involved, 3) Make control processes more efficient and practicable, and 4) Manage fisheries sources rationally by filling the records in question. Fishing gears are marked in many countries in the world. However, this process has yet to be put in to use in Turkey. The article aims to introduce marking of fishing gears let readers know the related practices, and create a discussion setting by proposing a number of recommendations pertaining to its feasibilities in Turkey.

Key Words: Marking, mark, tag, fishing gear, fisheries management.

Özet: Av araçlarının markalanması; avcılıkta kullanılan av araçlarının sahibinin mülkiyetini kanıtlama ve av aracının tanımlanması ayrıca av aracının su içinde pozisyonunu göstermesi amacıyla kullanılan işaretleme işlemidir. Av araçlarının markalanması önceleri balıkçının kayığına veya av aracı üzerine kazınan ve yakılmak suretiyle oyulan çeşitli işaretler ile oluşmuştur. Günümüzde ise markalama işlemi üzerinde çeşitli bilgileri içeren plastik, metal veya barkodlu etiketler ile yapılmaktadır. Av araçlarının markalanması; 1) Av aracı sahibi veya sahiplerinin belirtilmesi. 2) Av aracının mevzuata uygun olarak standart hale getirilmesi, 3) Kontrol işlemlerinin etkinleştirilmesi ve daha pratik hale getirilmesi ve 4) Kayıtların tutulmasıyla, stokların rasyonel değerlendirilmesi amacıyla uygulanmaktadır. Dünyada pek çok ülkede av araçları markalanmaktadır. Fakat Türkiye’de bu uygulama henüz başlamamıştır. Bu makale ile, av araçlarının markalanmasını tanıtmak ve uygulamaları hakkında bilgi vermek, ayrıca Türkiye’de uygulanabilirliği yönünde öneriler vererek bir tartışma ortamının oluşturulması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Markalama, marka, etiket, av araçları, balıkçılık yönetimi.

Giriş

Av araçlarının markalanması, avcılıkta kullanılan av araçlarının sahibinin mülkiyetini kanıtlama ve av aracının tanımlanması ayrıca av aracının su içindeki pozisyonunu göstermesi amacıyla kullanılan bir işaretleme işlemidir (FAO, 1993a, 1993b; Templeton, 1995; Holden ve Garrod, 1996; Milland ve Morgan, 1997; Symes, 1999; Flewwelling, 1999). Av araçlarının markalanması; 1) Av aracı sahibi veya sahiplerinin belirtilmesi. 2) Av aracının mevzuata uygun olarak standart hale getirilmesi, 3) Kontrol işlemlerinin etkinleştirilmesi ve daha pratik hale getirilmesi ve 4) Kayıtların tutulmasıyla, stokların rasyonel değerlendirilmesi amacıyla uygulanmaktadır (Jefferts, 1988; FAO, 1993a, 1993b; Flewwelling, 1999; Symes, 1999).

Marka, direk av aracı üzerine veya dolaylı olarak bir etiket üzerine; oyularak, kabartma şeklinde yazılan ya da farklı şekilde gösterilen bir işaret olup, av aracına bu etiket ile eklenen ve aracın sahibi, sahiplerini, tek tek veya grup olarak belirten, kendine has bir tanımlayıcıdır. Etiket markayı taşıyacak av aracına eklenen bir donanım parçasıdır (Jefferts,

1988; FAO, 1993a, 1993b; Taylor ve Ferreri, 1999; Hameed ve Boopendranath, 2000).

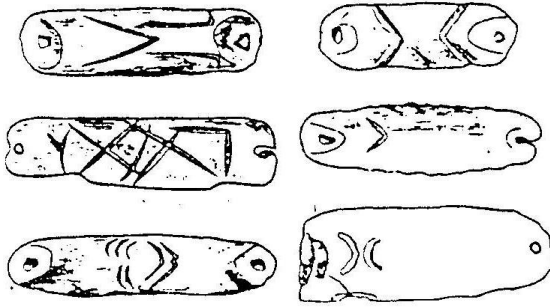
Bu makalede yalnızca av aracının sahibini belirten ve onu tanımlayan markalama yöntemi açıklanmıştır. Markaların av aracına göre önerilen takılma noktaları kısmında av araçlarının çoğunluğu gösterilmeye çalışılmıştır.

Marka ve Etiket Örnekleri

Tarihi perspektif

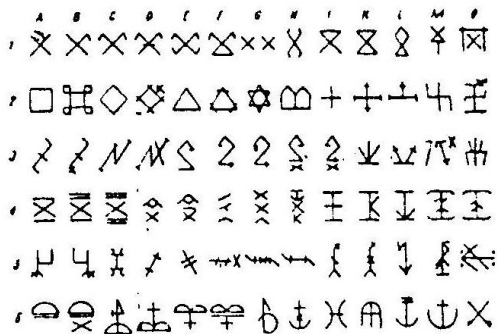
Balıkçılık aracının bir mülkiyetin kanıtı olarak markalanması, yeni bir kavram olmayıp arkeolojik bölgelerde yapılan kazılar; ilk kez IX. yüzyılda balıkçılık donanımını işaretlemek amacıyla kullanılan; sembolleri, çeşitli alet ve nesnelere açığa çıkarmıştır (Şekil1). Balıkçıların bir mülkiyet işareti olarak halatların uçlarına bağlanan; renkli ipler ve kumaşlar ya da genellikle ağların üst kısımlarına eklenen işaretler, av aracının sahibini belirlemekteydi. Ayrıca av aracının, babadan oğula geçtiği ve yıllarca ailede kullanıldığını gösteren bulgulara da rastlanmıştır. Arkeolojik veriler, bu zamanın XIII. yüzyıl olduğunu belirtmektedir. Bu amaçla zaman içinde kullanılan

grafik sembollerden başka ayrıca balıkçıların isimlerinin, baş harfleri ile belirtilen güvenlik ve mülkiyet işaretleri de ortaya çıkmıştır. Av aracının tanımına yönelik ilk markalama işlemi XVI. yüzyılda, Avrupa yılan balığı tırmıkları (tarak) için uygulanmıştır. Söz konusu tırmıklar yaralama yöntemiyle yakalamada kullanılırlar. Bu tırmıkların diğer balıkların avcılığında kullanılması yasaklanmıştır.

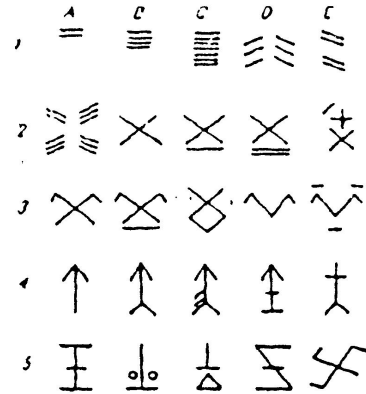

Şekil 1. IX yüzyılda kullanılmaya başlanan balıkçı işaretleri (FAO, 1993a, 1993b).

Bu yasağın kontrolü ise tırmıkların ahşap sap kısımlarına, avcılığa izin veren kuruluşun bir işareti (markası) ile kullanan balıkçının baş harfleri, bazen de isimlerinin oyulması şeklinde olmuştur. Mülkiyet işaretleri; balıkçıların kayığına, çapasına, küreklere, av aracının çeşitli yerlerine; ağ ise mantar yaka kısmına, tuzakların ahşap kısımlarına ve olta takımlarında kullanılan kargı ve kamışların üzerine kazımak ve yakılmak sureti ile oyularak yapılmıştır (Sahrhage ve Lundbeck, 1992; FAO, 1993a, 1993b; Steward, 1994; Sahrhage, 1999) (Şekil 2). Buna karşın bu işaretler, balıkçıların arasında bir uygulama olup, yalnızca yerel olarak tanınıyor ve çok nadiren kayıtları tutulabiliyordu. Balıkçı tekneleri için, ulusal kayıt sisteminin getirilmesi ve her bir tekneye ait liman, işaret ve numaraların tahsis edilmesi ile bu süreç, belirleyici bir hal almış ve av aracı ile ilgili o ülkeye özgü (Şekil 3) ve hatta bölgesel bir tanımlayıcı marka sıfatı sağlayabilmiştir (FAO, 1993a, 1993b).

Şekil 2. XIII. Yüzyılda kullanılmaya başlanan balıkçı işaretleri (FAO, 1993a, 1993b).

Şekil 3. Günümüz Polonya balıkçıların av araçlarında kullandığı işaretler (FAO, 1993a, 1993b).

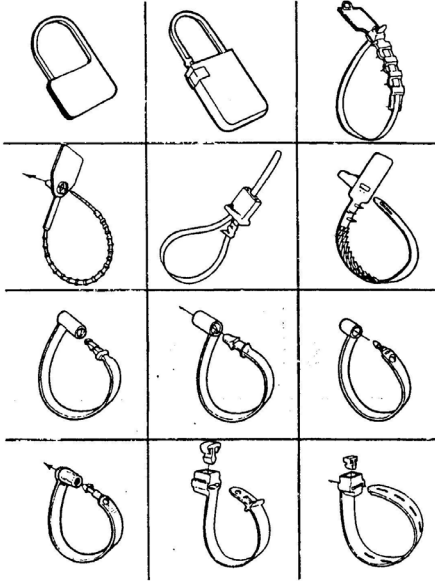
Mevcut Durum

Av araçlarının markalanması konusunda, tarihsel gelişim incelendiğinde, markalama işlemi, mülkiyet amaçlı olarak ortaya çıkmış ve kullanılmıştır. Av aracının sahibi kendisi için özel olan; resim, harf; sembol v.b. ile yapılan işareti av aracının çeşitli yerlerine kazımak, yakarak oymak veya kabartmak suretiyle yapmıştır. Bununla birlikte, av aracına eklenen veya takılan işaretler de olmuştur. Bunlara etiket denilmektedir. Diğer bir deyişle etiket, markayı (resim ya da harfle v.b. ile yapılan işaret) üzerinde taşıyan (ki bu etiket üzerine oyularak veya kabartma halinde v.b. yapılır.) ve av aracına eklenen bir donanın parçasıdır. Etiketler Şekil 4 ve 5'de görüldüğü gibi çok çeşitli tipte olup av araçlarına göre önerilen takılma yerleri, ileriki bölümde şekiller yardımıyla gösterilmiştir. Etiketlerin balıkçılık operasyonu sırasında av aracının hareketine engel oluşturmaması, korzyona ve sürtünmeye dayanıklı olması gerekir. Av araçlarına takılacak etiket ucuz ve kolay takılabilir özellikle olmalıdır. Demirden yapılan trol kapısının üst kısmına, uygun marka tipi, kaynakla tutturulabilir. Ahşap kapılara, uygun şekilde oyulabilir. Benzer uygulama bintrol ve dreçlerde de yapılabilir (FAO, 1993a, 1993b).

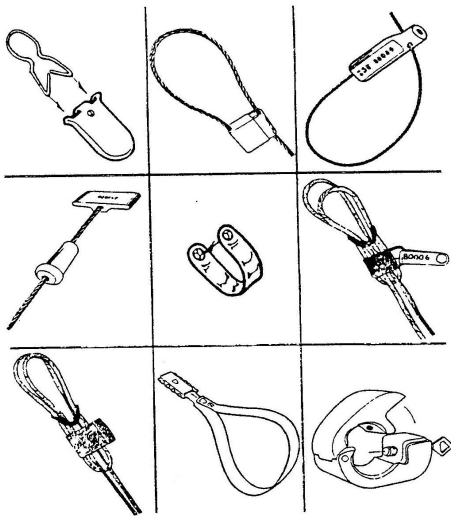
Etiketler iki amaçla kullanılmaktadır. Birincisi, özel veya tüzel kişilerin markasını (işaretini) üzerinde taşıyarak av aracının sahibini tanımlar. Bu marka tipine, mülkiyet markası denilmektedir. Marka olarak yazı, sembol, harf, rakam veya soğuk mühür v.b. işaret kullanılır. Bu işaretler av aracının sahibine veya sahiplerine özgü olabilir. Örneğin, yazı ile yazıldığında, bazı bilgiler de içerebilir; balıkçının adı, soyadı, doğum tarihi, lisans (ruhsat) numarası v.b. Bazı örneklerde ise, balıkçı için bir numara verilir. Bu numara yetkili resmi kuruluşun kayıtlarında vardır ve balıkçı ile ilgili bilgiler bu kayıtlarda belirtilir. Bu yazı veya numaralar, bir etiket üzerine veya direkt olarak av aracı üzerine de yazılabilir. Etiketlerin ikinci kullanım amacı ise av aracının, balıkçılık mevzuatı ile belirlenen standartlara uygun olması halinde av aracının avcılıkta kullanılmasına izin veren, yetkili resmi kuruluşu tanımlayan (temsil eden) bir markayı taşır. Bu markalama

tipine av aracını tanımladığı için kimlik markası denir (Jefferts, 1988; FAO, 1993a, 1993b; Hameed ve Boopendranath, 2000).

Dünyada bugün, kullanılmakta olan etiket tipleri ve içerdikleri bilgiler açısından, belli bir standart yoktur. Ortak av sahasını paylaşan ülkeler arasında bölgesel anlaşmalar vardır, fakat genellikle her ülke etiket tiplerini kendi belirlemektedir. Şekil 4 ve 5'de dünyada kullanılmakta olan 21 adet plastik ve metal etiket tipleri görülmektedir. Bu markaların her biri 4 ila 20 sent arasında fiyatlarla satılmaktadır. Kablo tipi markaların fiyatı biraz daha pahalıdır (FAO, 1993a, 1993b).

Şekil 4. Üzerine işaretin (sembol, harf, marka v.b.) kabartma ya da oyularak yazılabildiği, çeşitli plastik etiketler (FAO, 1993a ; 1993b).

Şekil 5. Üzerine işaret oyularak yazılabildiği, metal etiketlerden bazı örnekler (FAO, 1993a;1993b).

Öte yandan av araçlarının markalanmasında uygulanan farklı sistemlerden en önemlisi kıyı balıkçılığı yönetimi kapsamında, Japonların uyguladığı av aracının mülkiyet ve tanımlanmasına yönelik markalama yöntemidir. Bu yöntemde her bir av aracı için halatların uçları özel bir renk kodu ile işaretlenir (Şekil 6). Ya da halatların bazı bölümleri, çıkmayan boya ile renklendirilir. Ayrıca bu yöntem kapsamında uzatma ağı mantar yaka halatı, belirli bir noktada kesilerek araya farklı renkte, kısa bir halat eklenir (Riddle, 1987; FAO, 1993a).

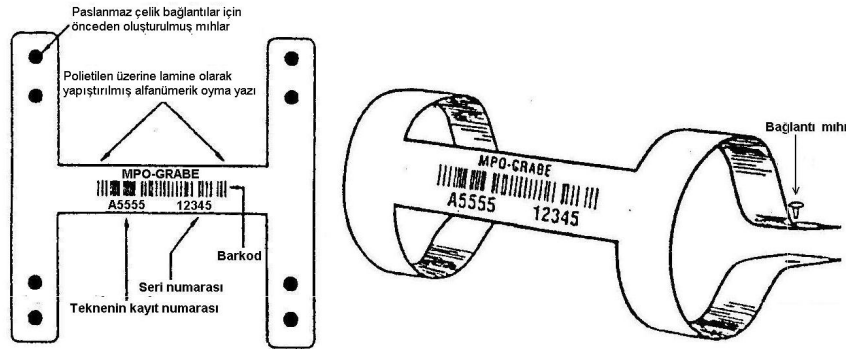
Şekil 6. Japonların yaptığı renkli iplikçiklerin kombinasyonu (FAO,1993 a).

Son yıllarda, içerisinde balıkçılıkta sınırlı girişim ve sınırlı çalışma kavramı, kabul görmüş ve dolayısı ile av aracının ruhsatlı bir balıkçıya ait olacak şekilde markalanması yaygınlaşmıştır. Örneğin Batı Avustralya'da önceden belirlenen istakoz stoklarının, yakalanabilir av miktarı ile sepetlerin (tuzak) birim av miktarları ve her bir balıkçının kaç adet sepet kullanması gerektiği belirlendikten sonra, her sepet tek tek markalanır. Sepetlerin konstrüksiyon özellikleri, yürürlükteki mevzuatta istenen kriterlere uygunsuzsa, marka takılmasına ve avcılıkta kullanılmasına izin verilir. (Bu marka tipi, av aracının onu tanımlayan, kimlik markasıdır). Av sahasında markalanmamış sepetlerin, balıkçılık müfettişleri (kontrolör) tarafından tespit edilmesi durumunda, sepetlere el konur. Böyle sepetlerin avcılıkta kullanılmasına izin verilmez. Batı Avustralya'da, mevcut markaların sahtesini (kopyası) yaparak kullanmak suretiyle, gereğinden fazla sepet kullanan balıkçılar problem oluşturmaktadır. Bu sorun Kanada'da etiketlerin üzerine, ilgili kurumca (Balıkçılık İdaresi) çıkarılan ve av aracını tanımlayan, ayrıca sahibi hakkında bilgileri içeren bir barkodun eklenmesiyle aşılmıştır. Şekil 7'de, Kanada'da barkodu olan bir tuzak (sepet) etiketi görülmektedir (FAO, 1993a, 1993b).

Alaska Yasal Kaynak Merkezi'nin yayınladığı D kayıt bölgesi ile ilgili Tanner Yengeç Sepeti Markalama Hükümleri (Bölüm 181) şöyledir. D kayıt bölgesindeki 5 AAC35.051 ile ilgili koşullara ek olarak, aynı kayıt bölgesinde her bir balıkçı sınırlı sayıda Tanner Yengeç Sepeti kullanılması gereken alanlarda, her yengeç sepeti üzerinde, ana şamandıra ya da yedek şamandıraya yerleştirilen söz konusu kuruluşun yayınladığı bir kimlik markası bulunduracaktır. Kimlik markaları, balıkçılık sezonundan önce belirlenir ve her kayıt için özel olarak numaralandırılır ve sadece söz konusu tekne için geçerlidir. Tekne sahibi veya onun menajeri ya da vekili, bu markaları belirleyen ve takan kuruma, av aracını tanımlayan kimlik markaları için başvuruda bulunacaktır. Tekneyi çalıştıran kişi ya da en azından tayfalardan biri markaların kaybolması durumunda, bunların kayboluş şeklini ve kayıp markaların numaraları ve sayılarını liste halinde

ilgili kuruma yeminli beyanda bulunacaktır. Bu yapıldığında, o sezonda kaybolan markaların yenisinin verilmesi sağlanır. Mevcut prosedüre göre, bu markalar kaybolmamış olsalar bile her yıl her avlanma sezonundan önce yenilenirler.

Yengeç avcılığında, sepetten başka bir av aracının kullanılması durumunda, kimlik markası alınması zorunludur ([http:// touchango.com/lglcntr/akstats/AAC/Title 05/Chapter 035](http://touchango.com/lglcntr/akstats/AAC/Title_05/Chapter_035)).

Şekil 7. Barkodu olan Kanada tuzak etiketi(FAO, 1993a ; 1993b).

İzlanda'da salmon balığı avcılığında uygulanacak mevzuat hükümlerinden Kısım 11'e göre belirlenen av sahalarında kullanılacak av araçlarının da belirlenmiş bir sembole markalama yapılması gerekmektedir. Balıkçılık komisyonu ya da böyle bir komisyonun olmadığı yerlerde bölgenin hükümet görevlisi, av aracının markalanmasından sorumludur (http://www.veidimalastjori.is/law_registration.htm).

Amerika Massachusetts Eyaleti'nde Genel Massachusetts Kanunları Bölüm 1, Madde 19 Tarım ve Tabiatın Korunması, Bölüm 130 Deniz Balıkları Ve Balıkçılığı, Kısım 30 Balık tuzağı, ağ dalyan veya çit bariyerlerin işaretlenmesi konusundaki mevzuatta; bu tür av araçlarını kullanacaklar, bu tür yapıların içeri ve dışarı bakan kısımlarında, açıkça görülecek şekilde 6 inç. yüksekliğinde bir bayrak üzerinde, boyanan ya da işaretlenen bir onayın olmasına özen göstereceklerdir. Bu kısımdaki hükümlerin ihlali halinde, 25 doları aşmayacak bir para cezası uygulanması vardır. (<http://www.state.ma.us/legis/lawa/mgl/130-30.htm>).

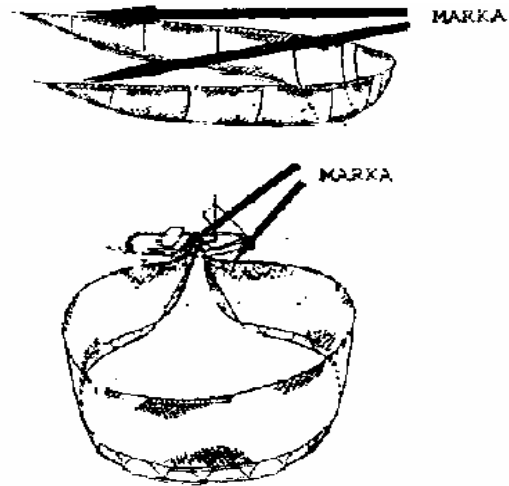
Amerika'nın Maine bölgesinde ise buz ile kaplı iç sularda, kullanılacak geçici kulübelerin markalanması dahi gereklidir. Kulübe sahibinin, isim ve adresi, dış kısma, 2 inçlik harflerle boyalı, yazı ile ve açıkça görülecek şekilde yazılır. Bu kuralı ihlal edenler 100-500 dolar arasında ceza ödemek zorundadır ([http://janus.state.me.us/legis/statutes/12/title1sec 6523.html](http://janus.state.me.us/legis/statutes/12/title1sec_6523.html)).

Pek çok ülkede uygulanmakta olan av araçlarının markalanması ile ilgili yasal düzenlemeler hakkında verilen örnekler artırılabilir (Bu kaynakları internet üzerinden bulmak mümkündür).

Markaların Av Aracına Göre Önerilen Takılma Noktaları

Çevirme ağları

Mantar yakarının her bir ucuna veya kullanılması halinde maestro şamandıra ve destek şamandıra ve destek şamandıralar üzerine.

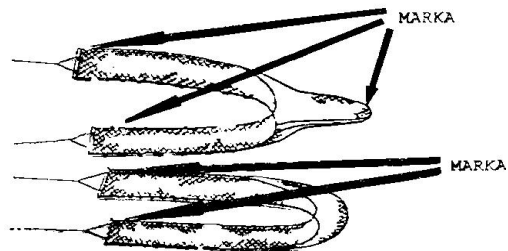

Şekil 8. Çevirme ağları (FAO, 1993a).

Sürütme Ağlar

Kıyı Sürütme Ağları

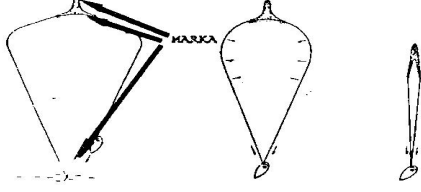
Mantar yaka halatının her bir ucuna veya ağın torba kısmının sonuna (torba kısmında kullanılan ağ göz açıklığı ölçüsü ile ilgili yasal bir sınırlama var ise).

Şekil 9. Kıyı sürütme ağları (FAO, 1993a).

Tekne Sürütme Ağları

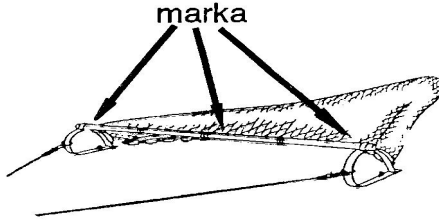
Mantar yaka halatının her bir ucuna, torba sonu ve tüm ağ kısımlarına veya maestro şamandırasına.

Şekil 10. Tekne sürütme ağları (FAO, 1993a).

Sürüklenme Ağları**Bim trol**

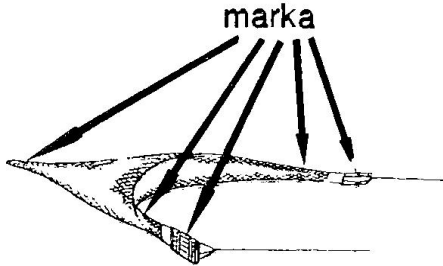
Kirişin bağlantı yerlerine ve kirişin ortasına.

Şekil 11. Bim trol (FAO, 1993a).

Dip Trolü

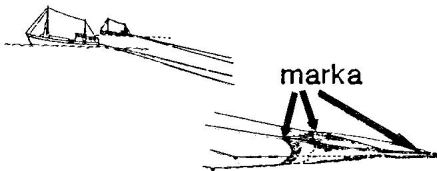
Torba sonu, karın ve kanatların üzerine ayrıca her bir ağ paneline veya kapıların üst kısmına.

Şekil 12. Tek tekne ile çekilen dip trolü (FAO, 1993a).

Ortasu trolü

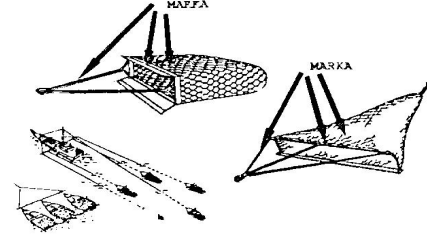
Torba sonu ile mantar yakanın her iki ucuna.

Şekil 13. Çift tekne ile çekilen ortasu trolü (FAO, 1993a).

Direçler

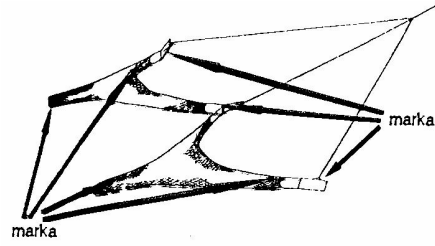
Çerçevenin hemen arkasına, çerçeve ağ birleşim yerine, plastik bir marka takılır. Çerçevenin alt kısmı sürütüldüğü için, marka kaynak ile tutturulur.

Şekil 14. Direçler (FAO, 1993a).

İkiz Troller

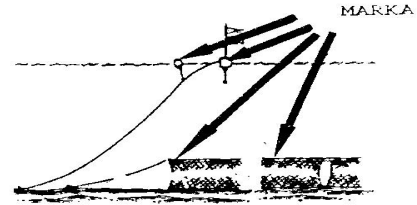
Torba sonu, karın ve kanatların üzerine ayrıca her bir ağ paneline, kapıların üst kısmına.

Şekil 15. Tek tekne ile çekilen ikiz dip trolü (FAO, 1993a).

Uzatma Ağlar**Dipte kullanılan galsama ağı**

Mantar yakanın her iki ucuna, eğer ağ 200 metreden uzunsa her 200 metrede bir marka takılır. Donam ipine, işaret şamandıraları ve bayraklar da markalanır.

Şekil 16. Dipte kullanılan galsama ağı (FAO, 1993a).

Yüzey Galsama Ağı

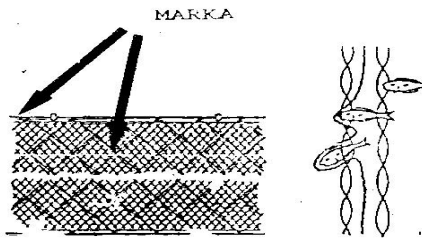
Mantar yakanın her bir ucuna, takımı oluşturan her bir ünite (posta)'nin birleşim ucuna. Şamandıralara ve bayraklara.

Şekil 17. Yüzey galsama ağı (FAO, 1993a).

Fanyalı Uzatma Ağları

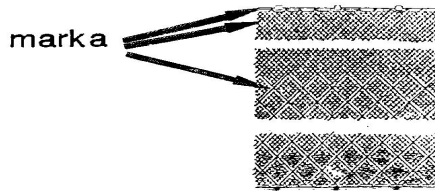
Mantar yakanın her bir ucuna, ağ 200m'den uzunsa her bir ünitenin birleşim ucuna, iki çako arasındaki tor gözüne ve fanya ağına, ayrıca şamandıra ve bayraklara.

Şekil 18. Fanyalı uzatma ağı (FAO, 1993a).

Kombine uzatma ağları

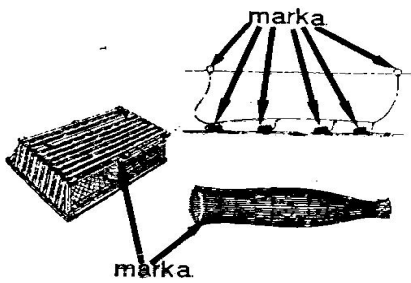
Mantar yakanın her iki ucuna, her bir ağ ünitesi başlangıcına, iki çako arasındaki galsama ağına ve galsama ağı ile fanyalı ağı birleştiren halata, ayrıca şamandıra ve bayraklara.

Şekil 19. Kombine uzatma ağı (FAO, 1993a)

Tuzaklar**Sepetler**

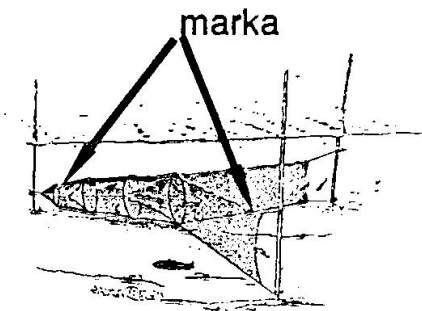
Sepetin girişine (boğaz), Sepetler ana bedene köstek bağlantıları ile bağlı ise ana bedenin her iki uçundaki şamandıralara.

Şekil 20. Sepetler (FAO, 1993a).

Pinterler

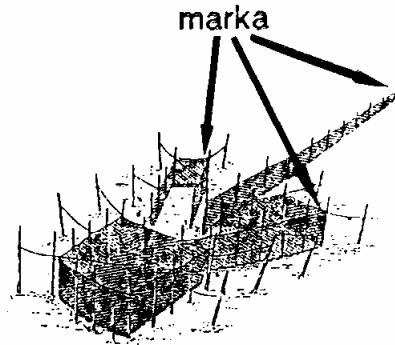
Torba sonu ve germe ağlarının üst kısmına.

Şekil 21. Pinter (FAO, 1993a).

Tuzak Takımları

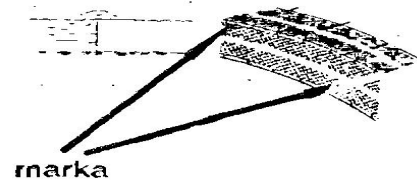
Germe ağ uçları ve giriş kısmına.

Şekil 22. Büyük sabit tuzak takımı (FAO, 1993a).

Havai Tuzaklar**Kargılı Ağlar**

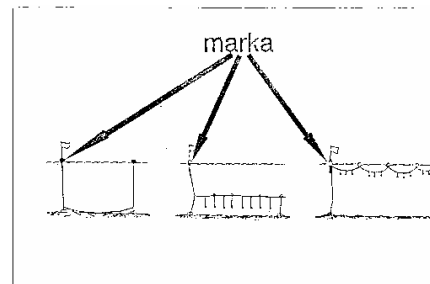
Yatay kısımdaki fanyalı uzatma ağına ve alttaki sade ağa ayrıca iki ağı birleştiren halata.

Şekil 23. Kargılı ağlar (FAO, 1993a).

Oltalar**Uzatma Oltalar**

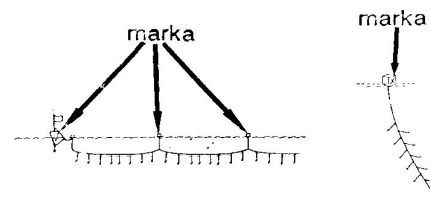
Her 500m'de bir adet, ana bedene ve şamandıralara.

Şekil 24. Dipte, ortasuda ve yüzeyde kullanılan uzatma oltalar (paragat)(FAO, 1993a).

Yüzen Oltalar

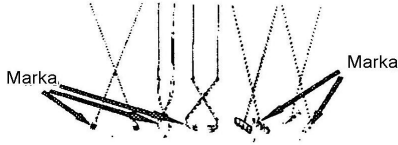
Her 500m'de bir adet şamandıralara.

Şekil 25. Yüzen oltalar (FAO, 1993a).

Kancalama ve Yaralama Araçları**Yaralamadan Yakalama**

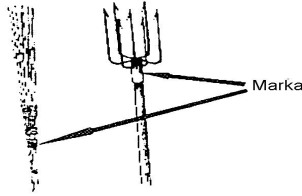
Kullanılacak marka av aracının aktif kısmına yakın olmamalıdır.

Şekil 26. Kancalama araçları (FAO, 1993a).

Yaralama Yöntemiyle Yakalama

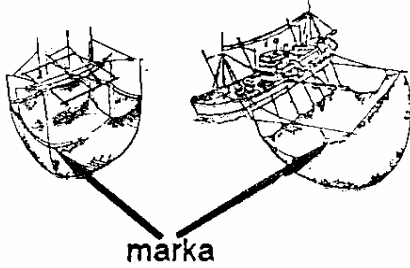
Kullanılacak marka av aracının aktif kısmına yakın olmamalıdır.

Şekil 27. Yaralama araçları (FAO, 1993a).

Kaldırma Ağlar

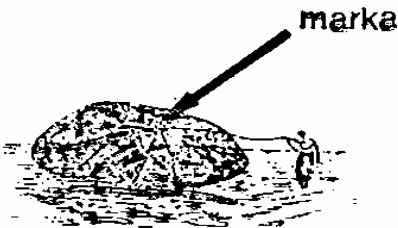
Ağın mantar yakasına veya kirişlere ve çekme halatlarına da olabilir.

Şekil 28. Tekne kaldırma ağlar (FAO, 1993a).

Kapama Araçları**Serpme Ağlar**

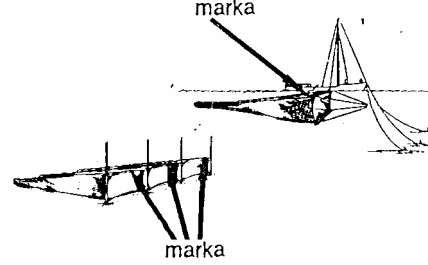
Şekilde gösterilen yere takılır.

Şekil 29. Serpme ağ (FAO, 1993a).

Torba Ağlar

Mantar yaka halatı üzerine.

Şekil 30. Dipte ya da pelajikte kullanılan torba ağlar (FAO, 1993a).

Tartışma ve Sonuç

Av araçlarının markalanması; avcılıkta kullanılan av aracının tanımlanması ve av araçlarının sahibinin mülkiyetini kanıtlama, ayrıca av aracının su içindeki pozisyonunu göstermesi amacıyla kullanılan bir işaretleme işlemidir. Bu tanımdan anlaşılacağı üzere, üç çeşit markalama sistemi vardır (FAO, 1993a, 1993b; Templeton, 1995; Holden ve Garrod, 1996; Milland ve Morgan, 1997; Symes, 1999; Flewellling, 1999). Birincisi, av aracını tanımlayan av aracının kimlik markasıdır. Bunlar av aracının çeşitli kısımlarına bir ya da daha fazla sayıda takılır. Bu tip markaların sayısı birden fazla ise bütün markalar aynı tipte olmaktadır. Genellikle marka sayısı bir adetten fazla olur. Çünkü av aracının kullanılması sırasında, kopmalar meydana gelebilir. Takılan kimlik markası av aracının; gırgır ağı, trol ağı, midye dreci, balık sepeti veya kerevit pinteri ya da yılanbalığı pinteri v.b. olduğunu belirtir. Bu markanın takılabilmesi için, av aracının teknik özelliklerinin yasalara uygun olması şarttır. Marka takılmış bir av aracının yetkili kurumca avcılıkta kullanılmasına izin verilmiş olduğu bilinmelidir. Bu marka üzerinde markayı veren kurumu belirten soğuk mühür, sembol v.b. olabilmektedir.

İkinci marka tipi ise, av aracının sahibini belirtir. Bu mülkiyet markasıdır. Bu marka, av aracı kimlik markasından ayrı olarak takılabildiği gibi, ikisi bir yerde, ayrı ayrı veya aynı etiket üzerinde, arkalı-önlü olacak şekilde, av aracına takılır.

Üçüncü marka tipi ise, av aracının su içindeki pozisyonunu gösterir. Diğer bir deyişle konumunu gösterir. Yani av aracının su içinde hangi katmanda olduğunu; yüzey ağı veya dip ağı mı olduğunu, bu ağın sürüklenen yüzey ağı ya da sabit yüzey ağı mı olduğunu gösterir. Ayrıca ağın atılma yönü ve teknenin üzerinden geçebilmesi için geçit (kapı) yerini belli eder (FAO, 1993a). (Bu makalede, pozisyon markalaması yöntemi açıklanmamıştır).

Batı Avustralya'da istakoz sepetlerine marka takılması örneği, Türkiye'de de uygulanabilir. Örneğin, araştırmacılar tarafından göllerde kerevit stok miktarları tespit edilir. Sonra o gölde ne kadar sayıda balıkçı olduğu ve kaç tane pinter kullanıldığı ve bunların birim av güçleri belirlenir. Avlanılabilir kerevit miktarına göre, her bir balıkçının kaç tane pinter kullanması gerektiği tespit edilir. Balıkçılık kontrol görevlileri

tarafından pinterlerin yürürlükteki mevzuata göre standartlara uygun olup olmadığı kontrol edildikten sonra markalanır ve avcılıkta kullanılmasına izin verilir.

Markalamanın başarılı olması konusunda balıkçılar arasında inanç ile işbirliği yanında oto kontrol ve yetkililerce yapılacak denetim işlevi çok önemlidir. Uygulamada bazı sorunlar olabilir. Örneğin, takılacak markanın sahesi yapılabilir. Göde kerevit stok miktarı ve kullanılacak pinter sayısı tespitleri belirli aralıklarla tekrarlanmalıdır. Stok miktarı belli olduğu durumda, pinter kullanmak isteyen balıkçı sayısında artış olabilir. Bu yüzden markaların şekli, sayısı ve içerdiği bilgiler her yıl avcılık sezonu öncesi belirlenmelidir. Bu şekilde bir uygulama pratiği geliştirilmelidir. Bu durum maddi yük getirebilir. Kaybolan markaların yenilerinin kontrol şubesinden nasıl tekrar alınabileceği konusu ve çevresel atık oluşturma durumları gibi sorunların çözümüne yönelik tedbirler önceden tartışılmalıdır.

Balıkçılık yönetiminde, istikrarlı balık avlama regülasyonunun oluşturulması için bazı yasaklar vardır. Av araçlarının yapısal özellikleri ile kullanma yöntemi üzerine düzenlemeler bu kapsamdadır (Cetinic ve Swiniarski, 1985; Hameed ve Boopendranath, 2000). Türkiye'de trol balıkçılığında kullanılan dip trol ağlarının torba ağ göz açıklığı Karadeniz'de kullanılanlarda 20 mm'den, Ege ve Akdeniz'de kullanılanlar da 22mm'den küçük olamaz. Ayrıca torba dışına konulan muhafazanın ağ göz açıklığı ise bütün hepsinde 42 mm'den küçük olamaz (Anonim, 2000). Görevlilerce, dip trol ağların markalama uygulamasında ilgili mevzuata göre belirlenen standartlara uyup uymadıkları kontrol edilir. Uygun olan trol ağı çeşitli yerlerinden markalanır. Böylece trol ağının, avcılıkta kullanılmasına izin verilmiş olur. Markalanmış trol ağı, denizde ve limandaki denetimlerde kontrol görevlilerinin işini kolaylaştırır. Ayrıca trol ağının kontrollerde her defasında veya sık sık ölçülmesine gerek kalmaz. Avcılığa gereksiz müdahaleler de önlenmiş olur.

Trol balıkçılığında, trol kapılarının ölçüleri ve ağırlığı ile özellikle torba kısmında kullanılan ağın göz açıklığı ölçüsü, verimlilik, seçicilik ve yönetim açısından önemlidir (Brandt, 1984; Cetinic ve Swiniarski, 1985; Sainsbury, 1995; Hoşsucu, 1998). Son yıllarda, trol ağı seçiciliğinin artırılması yönünde, çok sayıda çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Örneğin, torba kısmına kare gözlü ağ pencereleri ilave edilmesi, seçicilik ızgarası ve kaplumbağa dışlama düzeneklerinin donatılması v.b. (Sainsbury, 1995; Hoşsucu, 1998; Hameed ve Boopendranath, 2000). Türkiye'de trol ağlarında seçiciliğin artırılması amacıyla ağların konstrüksiyonunda, yukarıda bahsedildiği gibi çeşitli düzenlemelere gidilebilir. Markalama yapılacak düzenlemelerin denetiminde olumlu katkı sağlayacaktır.

Balıkçılık yönetiminde, avcılığın düzenlenmesi konusunda, av aracının takım ve operasyon sayısının sınırlandırılmasıyla ilgili önlemler de vardır (Cetinic ve Swiniarski, 1985; Hameed ve Boopendranath, 2000). Bu yöntemde, belli av bölgelerinde av aracı sayısı önemlidir. Sepet sayısı veya av aracı üniteleri sayısı; örneğin uzatma ağlarında takım sayısı, sürüklenme ağlarında algarna, dreç

sayısı v.b. Ayrıca kullanılacak tekne tipi, motor gücü ile ilgili sınırlamalar uygulanmaktadır. Denizlerde ve içsularda ticari amaçlı su ürünleri avcılığını düzenleyen sirkülerde (Anonim, 2000), gırgır balıkçılığında ışık ile avcılıkta; lamba teknesi sayısı, lamba gücü, tipi ve jeneratör gücü ile ilgili sınırlamalar mevcuttur. Bunların denetiminde markalama sistemi, etkinlik ve kolaylık sağlayacağından faydalı olacaktır.

Balıkçılık yönetiminde avcılığın düzenlenmesi konusunda, minimum ağ göz açıklığı ölçüsünün saptanması ve uygulanması hususunda önlemler de vardır (Cetinic ve Swiniarski, 1985; Symes, 1999; Hameed ve Boopendranath, 2000). Özellikle seçiciliği belirlenmiş olan galsama ve fanyalı uzatma ağlarında markalama uygulaması yapılabilir. Hedef türün avcılığı için önceden belirlenen ve uygun göz açıklığına sahip, uzatma ağları için markalama yapılır. Uygulamada karşılaşılabilecek problemlerin en aza indirilmesi için, ağa takılan markadan başka, özel şamandıra sistemleri geliştirilebilir. Örneğin, direkli şamandıraya belirlenecek renkte bir bayrak takılarak takım markalanır.

Bir örnek ile açıklamaya çalışırsak şöyle ki; denizde dil balığı avcılığında fanyalı ağlar kullanılmaktadır. Bunların tor ağ göz açıklığı 36-38 mm'dir. Fakat daha küçük ölçülerde ağlar da kullanılmaktadır. Balıkçılarla yapılan mülakatlarda, 28 mm'lik ağların da dil balığı avcılığında kullanıldığına dair şikayetler olmaktadır. Yapılan çalışmalar sonucu varsayalım ki, 38 mm'lik ağların kullanılması uygun görüldü, bu ağı tanımlayan bir kimlik markası takıldı. İlave olarak siyah renkli bayrak takılı direkli şamandıra kullanma zorunluluğu getirildi. Bu işlem koruma kontrol görevlilerinin bu avcılığı izlediği izlenimi verecektir. Ayrıca balıkçılar arasında, oto kontrol isteği gelişebilir. Kooperatifin balıkçıları eğitmesi de markalamanın başarıya ulaşmasında yardımcı olacaktır. Örneğimizde 28 mm'lik ağdan tesadüfi olarak yakalanan dil balığı boyu için satış sınırlandırmasının getirilmesi ve bunun denetimi ile de küçük gözlü ağların kullanılmasının önüne geçilebilir. Bununla birlikte konu ile ilgili kurumlar; üniversite, araştırma enstitüleri, kontrol şubesi ve balıkçı kooperatifleri kendi aralarında tartışarak ilave markalama yöntemleri de geliştirebilirler. Kısaca değinmek gerekirse, deniz ve içsularda ticari amaçlı su ürünleri avcılığını düzenleyen sirkülerde deniz salyangozu algarnası, karides avcılığında kullanılan manyatlar, Marmara Denizi'nde kullanılan gırgır ağları, sürütme, uzatma ve diğer ağlarla ilgili olarak çeşitli sınırlamalar vardır (Anonim, 2000). Bu sınırlamalar için etkinliğin artırılmasında markalamanın yapılması yararlı sonuçlar verecektir.

Sonuç olarak av araçlarının markalanması ile;

1. Anonim (2000), Türkiye'de denizlerde ve içsularda ticari amaçlı su ürünleri avcılığını düzenleyen sirkülerde sürdürülebilir balıkçılık amacıyla çeşitli yasak, sınırlama ve yükümlülükler vardır. Bunları başlıklar halinde sınıflandırsak a) Minimum ağ göz açıklığı ölçüsü, b) Su ürünlerinin en küçük av boyunun belirlenmesi ve boy sınırlandırılması, c) Av araçlarının yapısal özellikleri ile kullanma yöntemi hakkında düzenlemeler d) Av aracı ve operasyonlarının sınırlandırılması e) Belli bölgelerde ve mevsimlerde av yasaklaması, f) Belirli balık türlerinin belirli dönemlerde avcılığının yasaklanması, g)

Bazı türler için avcılığın tamamen yasaklanması şeklinde olduğunu görmekteyiz. Denizde ve iç sularda kontrol hizmeti zor ve pahalıdır, fakat av araçlarının markalanması ile kontrol hizmeti yapan görevlilerin işleri basitleştirilecektir. Denizde ve içsularda av araçları ve diğer ekipmanların sürekli ölçülmesi, standartlara uyup uymadıklarının belirlenmesi yönünde harcanan çaba daha az olacaktır. Çünkü markalama işlemi yapacak olan kurum, av aracına marka takmadan önce av aracının yasalara uygunluğunu denetleyecektir. Marka takıldığında o av aracı, bir çeşit vize almış olacak ve avcılıkta kullanılmasına izin verilmiş olacaktır. Kontrol görevlisinin limana veya av sahasında daha önce kendi kurumu tarafından av aracına takılmış olan markayı görmesi, kontrol hizmetini pratik hale getirecektir.

2. Av araçlarına mülkiyet markasının takılması o av aracının sahibini belirleyeceğinden bu bilgi, hem kontrol görevlileri hem de diğer balıkçılar için çıkabilecek sorunların önlenmesi açısından önemlidir.

3. Markalama işlemi, kayıtların tutulması ile kaynakların rasyonel değerlendirilmesi ve sürdürülebilir balıkçılığın oluşturulmasına olumlu katkılar yapacaktır.

4. Av araçlarının standart hale getirilmesini sağlayacaktır.

5. Türkiye'de av araçlarının markalanmasıyla balıkçılar arasında oto kontrol, işbirliği ve bilinçli avcılık düşüncesinin gelişmesi sağlanacaktır. Toplum için, bir av aracının deniz veya gölde yasadışı olarak kullanılıp kullanılmadığı konusunda bilgi verecek ve balıkçılıkta ilave olarak bir disiplinin uygulandığı düşüncesi oluşacak, bunun sonucunda toplumda balıkçıların ve bu mesleğin saygınlığı artacaktır.

Kaynakça

Anonymous, 2000. Annual Fisheries Regulations (2000-2002) (in Turkish) Tarım ve Köyşleri Bakanlığı Koruma Kontrol Genel Müdürlüğü. Ankara. 68 s.

Brandt, A., 1984. Fish catching methods of the world. 3rd Edition. Fishing

News Books Ltd. Farnham. 419 p.

Cetinic, P., J. Swiniarski, 1985. Alati I Technica Ribolova. Lagos. Split. 655p.

FAO., 1993a. Recommendations for the Marking of Fishing Gear. Supplement to the Report of the Consultation on the Marking of Fishing Gear. Victoria, British Columbia, Canada, 14-19 July 1991. FAO Fisheries Report. No.485. Rome. 48 p.

FAO., 1993b. Report of the Expert Consultation on the Marking of Fishing Gear. Bernan Associates. 51 p.

Flewelling, P., 1999. An Introduction to Monitoring, Control and Surveillance for Capture Fisheries FAO Fisheries Technical Paper No.338, Rome. 217 p.

Hameed, S. M., R. M. Boopendranath, 2000. Modern Fishing Gear Technology. Daya Publishing House. Delhi. 186 p.

Holden, J. M., D. Garrod, 1996. The Common Fisheries Policy. Blackwell Science, Inc. Farnham. 304 p.

Hoşsucu, H., 1998. Fisheries I. Fishing Gear and Technology. (In Turkish) Ege. Üniv. Su Ür. Fak. Yayın No.55. Ders Kitabı Dizini No:24. Bornova İzmir 247 s.

Jefferts, K. B., 1988. Tagging of Fishing Gear. In Proceedings of the North Pacific Rim Fishermen's Conference on Marine Debris. (13-16 October 1987, Kailua-Kona, Hawaii) (D. L. A. Iverson and J. A. June, eds) Natural Resources Consultants, Seattle. 459 p.

Mailland, P., C. N. Morgan, 1997. Conservation Management of Freshwater Habitats. Chapman&Hall. 233 p.

Sahrhage, D., J. Lundbeck, 1992. A History of Fishing. Springer-Verlag Mew York. 352 p.

Sahrhage, D., 1999. Fischfang Und Fischkult Im Alten Mesopotamien. Lang, Peter Publishing, Incorporated. 241p.

Sainsbury, C. J., 1995. Commercial Fishing Methods. 3rd. Edition. Fishing News Books Ltd. Farnham. 359 p.

Stewart, H., 1994. Indian Fishing: Early Methods on the Northwest Coast. Univ. of Washington Press. Washington. 182 p.

Symes, D., 1999. Alternative Management Systems For Fisheries. Blackwell Science, Inc. Farnham. 237 p.

Riddle, K., 1987. Administration and Conflict Management in Japanese Coastal Fisheries Bernan Associates Pub. Manhattan. 93 p.

Taylor, W. W., P. C. Ferreri, 1999. Great Lakes Fisheries Policy and Management. Michigan State Univ. Press. Michigan. 630 p.

Templeton, G. R., 1995. Freshwater Fisheries Management. Blackwell Science, Inc. Farnham. 224 p.

(<http://touchango.com/Iglcntr/akstats/AAC/Title05/Chapter035>).

(http://www.veidimalastjori.is/law_registration.htm).

(<http://www.state.ma.us/legis/lawa/mgl/130-30htm>).

(<http://janus.state.me.us/legis/statutes/12/title1sec6523.html>).